

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת ויצא תשפ"ו

• הליכות חמד • ליקוטי פסקי הלכה מתורת מרן שליט"א

הלכות חנוכה

עם ברכה במהלך האירוע, צריכים לדעת כי אין להדליק בברכה, משום חשש ברכה לבטלה, ואין אדם יוצא ידי חובתו בברכה זו, שהרי גם המדליק נרות חנוכה בביהכ"נ אין אדם יוצא בה ידי חובתו, כי תקנת חז"ל היתה להדליק על פתח ביתו מבחוץ, או בחלון הסמוך לרה"ר, אבל אולם הוא לא בית וגם לא ביהכ"נ קבוע. והעצה להתפלל באולם תפילת ערבית חד פעמית, כדי שייחשב כביהכ"נ, היא עיצה דחוקה, ובפרט שי"א שגם בביהכ"נ קבוע אין מברכים על ההדלקה [ולמעשה אפשר לברך הברכה בלי להזכיר במפורש את שם ה', וברכת 'שהחיינו' אפשר לברך בשו"מ כאשר יש לו פרי חדש או בגד חדש] [שיעורי תורה לרופאים (ח"ב) סימן קי, עמ' 192].

ט. בית חולים שיש בו ביהכ"נ, ושזהו שם חולים מוגבלים שאינם יכולים להדליק נר חנוכה [וגם בחדר אינם מורשים להדליק], ויש שם אחות המטפלת בחולים, ושואלת האם היא יכולה להדליק את הנר, דלכאורה ההדלקה היא דומיא וזכר לעבודת ביהמ"ק, ואין זה דרך ארץ וכבוד הציבור שאשה תעשה כן. אך אם אין מישהו אחר שיוכל להדליק, אפשר להקל, שהרי נשים חייבות בנר חנוכה ושייכות במצוה כמו הגברים, וצ"ע [חשוקי חמד עמ"ס קידושין (דף נט דף לו ע"א, עמ' שעה)].

י. מי שיש לו ב' פתחים, צריך להדליק נר חנוכה בשניהם, מפני החשד. ואם ממנה מאד לאיזה מקום, ואם יתעכב בהדלקה בשני הפתחים, עלול להפסיד ממון, נראה דאעפ"כ עליו להדליק, כי חז"ל גזרו וחששו לחשד למרות שיש לו הפסד ממון. אך כל זה בהפסד מועט, אבל כשיש הפסד גדול, יתכן שלא חוששין לחשד, וצ"ע [חשוקי חמד עמ"ס קידושין (דף נט ע"א, עמ' תרו)].

יא. אדם הרגיש לצינון, שאם יקיים מצוות הדלקת נרות חנוכה על פתח ביתו מבחוץ בקור העז, יש חשש שמא יצטנן ויחלה במחלה שאין בה סכנה, יתכן שמחוייב בזה, כי לפרסומי ניסא אולי חייב אדם להיכנס למחלה שאין בה סכנה [ודווקא למצוות ד' כוסות בליל הסדר, א"צ לדחוק עצמו אם יפול למשכב, דא"י דרך חירות (שעה"צ סימן תעב ס"ק נב), ומשמע דלולי זה - היה חייב להכניס עצמו אף לחלות כדי שיקיים המצוה] [חשוקי חמד עמ"ס פסחים (דף קח ע"ב, עמ' תקנט)].

יב. מי שדרכו להדליק נרות חנוכה בשמן זית, וכשכא להדליק לא מצא שמן זית בביתו, והתחיל להכין נרות של שעווה ותחב אותם במקום הראוי להם, וכשרצה להדליק הביאו לו שמן זית, נחלקו רבותינו האחרונים האם יסלק ידו מנרות השעווה וידליק בשמן זית שהיא מצוה מן המובחר, או שמא מאחר והתחיל במצוה, אינו צריך להפסיק ולטרוח כדי שיהיה מן המובחר. ומו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל הורה שאין שום חשש אם יעזוב את השאניו מהודר וידליק במהודר, ואם רוצה לטרוח ולהדר, רשאי [ונראה שאם יתן את נרות השעווה לאדם אחר שידליק בהם, וא"כ אין כאן ביוון לנרות שהרי מדליקין בהם, ואז לכונ"ע מותר] [חשוקי חמד עמ"ס עירובין (דף יא ע"א, עמ' צח)].

יג. מי שלא הדליק נר חנוכה בזמן, מדליק והולך כל הלילה, ואם עבר כל הלילה ולא הדליק, אין לו תשלומים (שו"ע סימן תרעב ס"ב). ויכול להדליק עד עמוד השחר, ובברכה, והיינו דוקא אם בני הבית נעורים, אבל אם ישנים אין לברך עליהם אלא ידליק בלא ברכה (משנ"ב ס"ק יא). ואם נאנס ולא הדליק עד עמוד השחר, ומצא את בני ביתו ישנים, מן הנכון שיקין ב' או ג' כדי שיוכל להדליק בברכה, ואם אי אפשר להקיצם, ידליק ויברך (שעה"צ ס"ק יז). ונראה לענ"ד דלכתחילה יעיר ג', ואם אי אפשר מועיל שיעיר שניים [כת"י].

יד. מי שנוסע לשבת חנוכה להוריו הדרים בעיר אחרת, דעת מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שיעקר חיוב ההדלקה הוא בביתו שהוא דר שם, ולא בבית שהוא מתאכסן שם, ולכן צריך למנות שליח כדי שידליק עבורו בביתו. [ומעשה שהיה באחד שנוסע ומינה שליח, ולאחר ההדלקה התקשר השליח להודיע שעשה שליחותו, והתברר שבשעת ההדלקה המשלח ישן, מסתבר שיצא הישן יד"ח ההדלקה, ואף אם נאמר שישן אינו יכול לעשות שליח, מ"מ בנר חנוכה שהנרות הם ממנו, יצא יד"ח] [חשוקי חמד עמ"ס סנהדרין (דף מז ע"א, עמ' רסט)].

א. אדם הגר בקומה ראשונה ויש לו מרפסת עם מעקה בגובה כשבעה טפחים, ומהמרפסת יש לו דלת כניסה לסלון הבית, ומסתפק אם ידליק על המעקה ובכך יהיה לו את המעלה שמדליק למטה מעשרה, או שידליק בפתח הכניסה לסלון, אך המעקה מסתיר את הנרות ולכן צריך להניחם בגובה למעלה מהמעקה, ואז ירוויח את המעלה שהוא מסובב במצוות, אך יפסיד את המעלה של הדלקה למטה מעשרה. נראה שמכיון שמעלה זו שלמטה מעשרה נתונה במחולקת ראשונים ואילו המעלה של להדליק משמאל לפתח כתובה בגמ' ואין עליה חולקים, אולי עדיף שידליק משמאל לפתח [וכך אמר מרן בעל אילת השחר זצ"ל שהיה נוהג מרן החזו"א זצ"ל] [חשוקי חמד חנוכה (סימן כ, עמ' נג)].

ב. אדם הגר בקומה גבוהה שהיא למעלה מעשרים אמה מרשות הרבים, אין לו להדליק שם נרות חנוכה, אף שהחלון פונה לבניינים הסמוכים הרואים את נר החנוכה, משום ששכנים אלו נחשבים יחידים רבים ולא רשות הרבים, ולכן יניחה בכניסה לחדר המדרגות [כך שמעתי ממו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל]. ולשיטת החזו"א שחדר המדרגות בימינו אינו בבחינת חצר, יש להניחו על פתח הבית [חשוקי חמד חנוכה (סימן כד, עמ' נה)].

[ואם אין לו מקום אחר להניח בו את נר החנוכה, אלא בחלון שהוא גבוה כ' אמה מרשות הרבים, יניח בחלון הפונה לרחוב, ויקנה נורות צבעוניות מהבהבות, ויניחם ליד הנרות כדי שימשוך את העין, ויתכן שיוצא בזה יד"ח, שהרי לבני הבית יש היכר, וגם יש קצת היכר לבני רה"ר, ונחשב לאמלתרא ואולי יוצא יד"ח] [חשוקי חמד חנוכה (סימן לה, עמ' עט)].

ג. אדם שיש לו דירה עם חלון הפונה לרחוב אחד וחלון נוסף הפונה לרחוב שני, אינו צריך להדליק בשני החלונות מפני החשד, דבמון הזה אין חשד, כיון שיש הרבה אנשים הנוהגים להדליק בתוך ביתם (בפתח הבית הפונה לחדר המדרגות), וא"כ אין כבר מקום לחשוד שלא הדליקו נרות חנוכה [חשוקי חמד חנוכה (סימן כו, עמ' סב)].

ד. בני ישיבה האוכלים בחדר האוכל וישנים בפנימיה הנמצאת בבניין אחר, ושואלים היכן להדליק נר חנוכה, הן אמנם שמקום אכילה עיקר (רמ"א סימן תרעז ס"א), מ"מ פסקו האגרות משה ומו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל שידליקו במקום לינתם, ששם יש לכל אחד מקום המיוחד לו, משא"כ חדר האוכל אינו מיוחד לכל אחד באופן פרטי ואינו נחשב בית. ונראה שהטוב ביותר הוא, שאחד ידליק בפתח חדר האוכל ויוציא את כולם, וכל אחד יסמוך על ברכה זו וידליק גם בשער הפנימיה, כדי לצאת ידי כל הדעות. [וכמו"כ תלמידים האוכלים בישיבה ולנים בבית אביהם, הורה מו"ח זצ"ל שידליקו בבית אביהם, כי שם עיקר דירתם, ויש מחמירים לאכול ארוכה אחת בבית הוריו, אך אינו חייב] [חשוקי חמד חנוכה (סימן כט, עמ' סז)].

ה. אדם שבנה חדר נוסף לביתו בלא רישיון וללא הסכמת השכנים, אינו יכול להדליק נרות חנוכה בפתח החדר או בחלון, כיון שגר חנוכה צריך להדליק בבית, וחדר זה עומד להריסה ואין שם בית עליו (עי' ערכין דף לז ע"א), וכן אסור לו עצמו להיות בחדר זה, שעצם העמידה עליו הוא גזל מהשכנים, ואין זה ביתו, ויתכן שיש בו הסגת גבול (בא"י), ולברך שם הוי מצוה הבאה בעבירה [חשוקי חמד חנוכה (סימן ל, עמ' סט)].

ו. שביל פרטי שעוברים בו עוברים ושבים ללא רשות (והשכנים כתבו כמה פעמים פתקים שאין לעבור שם), הורה גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שאין להניח את החנוכה בפתח הפונה לשביל זה שרבים עוברים בו שלא ברשות, כיון שהם מוגדרים כליסטים (עי' עירובין דף נג ע"ב), ועוד ששביל זה למיטת קאי ואין שם 'שביל הרבים' עליו [חשוקי חמד חנוכה (סימן לב, עמ' עב)].

ז. הכנת הפתילות לנרות החנוכה בעצמו מהודרת יותר מקניית פתילות מוכנות [ומסופר על הח"ח שהיה מתעסק זמן רב בהכנת הפתילות לנרות החנוכה, שהיו עשויות מצמצן גפן]. אך כל זה רק כשהפתילות שהוא יכין מהודרות כמו הפתילות המוכנות שיקנה, אך אם הפתילות שהוא יכין יהיו פחות מהודרות, עדיף שיקנה מוכן, ובזמן הנותר ילמד תורה או ילמד את ילדיו על גודל חשיבות ימי החנוכה [חשוקי חמד חנוכה (סימן א, עמ' כא)].

ח. העורכים טקסים בימי החנוכה באולם ציבורי, ורוצים לערוך מעמד הדלקת נרות חנוכה

ויחזקו להאזין להקלטות ופסקי הלכה המועדכנים
 מדי יום ממזן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי
 הנלכות שבת ועוד, בקו **ש"ח יצחק**, 03-310582
 עדכונים על דרשות ושיעורים, וכן על מיקומו של
 רבינו בשבת הקרובה
 בקו **דברי חמד** 079-6077-468